

LA DESAPARICIÓ DE CAIXA GIRONA

LA CRISI FINANCERA HA LIQUIDAT UN TIPUS D'ENTITAT DE CRÈDIT I UNA INSTITUCIÓ GIRONINA DE LLARGA HISTÒRIA

El 3 de novembre de 2010 va desaparèixer Caixa Girona, absorbida per "la Caixa". Era l'única de les deu caixes d'estalvis catalanes amb domicili social a les comarques gironines. Havia estat creada poc després de l'acabament de la Guerra Civil, el 20 de setembre del 1940, a partir de l'antiga Caixa de la Generalitat. Són diverses les causes que han provocat aquesta pèrdua tan notòria, econòmicament i socialment. Són les mateixes que han deixat el conjunt del sector de caixes d'estalvis sense opcions per superar la crisi tan greu que des de 2008 afecta el sistema financer internacional.

JOAN CALS I GÜELL > TEXT

Caixa Girona havia tancat l'exercici del 2008, previ a l'inici del procés de reestructuració bancària a l'Estat espanyol, amb una xarxa de 238 oficines i una plantilla de 1.132 persones. Els seus actius sumaven 7.714,5 milions d'euros, i va aconseguir un resultat net consolidat de 26,5 milions, un 35,6 % menys que l'any anterior, bàsicament a causa de les provisions. L'obra social rebé una dotació de 10,2 milions d'euros. Magnituds importants a escala gironina, però modestes en termes comparats. Caixa Girona ocupava la vuitena posició en el rànquing d'actius del sector català de caixes i era la número 33 del sector espanyol, format per 45 entitats.

La seva petita dimensió no era impediment per oferir una bona qua-

litat i àmplia gamma de serveis financers, ser eficient i rendible, i retornar anualment a la societat aquest insòlit dividend social de milions d'euros. La cooperació instrumentada a l'interior del sector a través d'una confederació estatal permetia a les caixes petites posar a l'abast de la seva clientela aquesta bona oferta de serveis, amb condicions que eren competitives amb les de les grans entitats.

Doncs bé, aquesta era l'entitat que el 2010 havia de fusionar-se amb les caixes de Sabadell, Terrassa i Manlleu, tancant

L'obra social rebé una dotació de 10,2 milions d'euros. Magnituds importants a escala gironina, però modestes en termes comparats



>> *L'antiga Fontana d'Or al carrer Ciutadans de Girona.*

així una història de setanta anys, recollida per la *Revista de Girona* (número 258) gràcies a un treball d'Oriol Puig. Ho feia forçada pel procés de reestructuració del sistema financer espanyol que el Banc d'Espanya havia dissenyat per reduir capacitat —disminució de plantilles de personal i d'oficines— i per procurar recursos a les entitats que necessitessin



>> **Assemblea
de Caixa Girona.**

millorar la seva solvència. Però, com ja sabem, el final de Caixa Girona no va ser aquest, perquè el seu consell d'administració, en la sessió del 9 de març de 2010, votà en contra de la proposta de fusió. I, al cap de poc, va haver de donar llum verda a l'absorció que "la Caixa" oferí. Per cert, el projecte Unnim de les tres caixes no tingué viabilitat econòmica, la qual cosa determinà que el 30 de setembre de 2011 l'Estat passés a tenir el 100 % de l'entitat al preu d'un euro i hagués d'efectuar una injecció de 568 milions en el capital.

La història de Caixa Girona i, per extensió, la de les caixes d'estalvis, era una història d'èxit. La caixa gironina ha desaparegut en sentit literal, però també han deixat d'operar com a caixes les que encara subsisteixen, perquè la seva activitat financera ha estat traspasada als bancs creats expressament per substituir-les. Aquesta transformació representa, dèiem, una pèrdua notòria, que normalment s'obvia o minimitza. Per què? Podem suposar que és per no afegir més desànim al que és propi de les dures circumstàncies del present o, potser, per no haver de donar expli-

cacions sobre les responsabilitats que corresponen. Dos aspectes dels quals haurem de lamentar els efectes seran el del crèdit i el de l'obra social.

El procés de concentració en el sector financer farà el crèdit —i les condicions per obtenir-lo— més onerosos per als clients, no com a situació transitòria, sinó de manera permanent. No atribuïm els problemes actuals i, concretament, les restriccions de crèdit a la concentració bancària; el que fem és apuntar el naixement d'una tendència vers un crèdit més car, que creiem que es consolidarà. I associat a aquesta tendència probablement hi haurà un

El procés de concentració en el sector financer farà el crèdit —i les condicions per obtenir-lo— més onerosos per als clients, no com a situació transitòria, sinó de manera permanent

augment de l'exclusió financera entre les capes socials amb menys recursos.

En el segon aspecte, és indiscutible que els recursos globals de l'obra social de les caixes quedaran molt disminuïts, de manera definitiva. Per una qüestió de realisme, la nostra societat ho ha d'incorporar a la seva agenda del futur, com a element de restricció de la seva capacitat d'acció en camps com la cooperació, la lluita contra la pobresa i la marginació, l'assistència sociosanitària, la cultura, el medi ambient o la recerca. Lògicament, entitat a entitat les coses poden ser diferents. Això deixa oberta la possibilitat de pensar que les nostres comarques no ho patiran tant, atès que "la Caixa" —tradicionalment molt implantada aquí— no s'ha vist afectada pels problemes de supervivència de la resta de caixes catalanes i que és justament l'absorbent de Caixa Girona. Però la transformació jurídica de l'entitat i les noves exigències europees de capital pressionen cap avall els beneficis futurs que "la Caixa" estarà en condicions de destinar a l'obra social.

Si era una història d'èxit, com és que les caixes hagin desaparegut?



>> Diferents activitats culturals promogudes per la Fundació Caixa Girona.

Els errors de les caixes

Antoni Serra Ramoneda, que té una llarga experiència en el món de les caixes, derivada de la seva condició de conseller de la Caixa de Pensions durant vuit anys i d'haver exercit la presidència de Caixa Catalunya durant una vintena més, exposa la seva opinió sobre el tema en un llibre que ha publicat recentment i que, justament, porta per títol *Els errors de les caixes*.

Lògicament, l'autor coincideix amb el que molta gent pensa sobre la poca prudència de les entitats financeres en el tema immobiliari. Entre les excepcions que hi va haver, no hi figuraven ni Caixa Girona ni la gran majoria de les caixes catalanes. Ara bé, a més d'aquesta causa, introdueix en el debat punts de vista originals, com el «seguidisme» de l'estratègia de "la Caixa" per part de les seves competidores, particularment en l'ampliació de la xarxa d'oficines fora dels territoris originaris o tradicionals de cada entitat i en l'ad-

quisició de participacions empresarials. En el primer aspecte, considera que les fortaleses de les caixes per competir es veien notablement afeblides en els nous territoris d'expansió. Pel que fa al segon, observa que nombroses participacions no aportaven una rendibilitat raonable al compte de resultats—per raons tècniques que no és apropiat de detallar aquí— i, en canvi, suposaven un consum de recursos propis que les caixes no es podien permetre. Sense entrar a valorar-ne els impactes econòmics en la caixa gironina, vegem la seva actuació en aquests dos aspectes.

L'expansió de Caixa Girona fora de les comarques gironines havia estat important. Les 238 oficines que tenia el 2008 estaven repartides entre 24 comarques i, de les vuit que encara va obrir aquell any, només una fou aquí. Quant a participacions empresarials, l'informe anual de l'entitat relatiu al mateix exercici n'esmentava quatre com a «significatives» en termes comptables. Una d'elles, la d'Estalvida de Seguros, l'hem de considerar vinculada a l'activitat financera. Les restants eren a la distribuïdora d'aigua Girona SA, a la promotora de polígons industrials Políngesa i a la de certificació Applus.

El professor Serra atribueix també errors a les caixes que haurien estat conseqüència de debilitats del seu govern corporatiu. Per exemple, la mala selecció de membres dels seus òrgans de govern—des de consellers fins a presidents—per part de les corporacions i entitats fundadores amb dret de nomenament. Això hauria propiciat, segons els casos, l'accés a determinades responsabilitats de persones amb preparació insuficient o sense prou criteri i autoritat per plantar-se davant pressions polítiques o de grups de pressió en defensa dels interessos de la caixa. O, també, errors provocats per la feblesa del control intern, com hem vist en retribucions abusives.

Els errors envers les caixes

Aquesta mena d'errors crec que són més importants que els anteriors i, en part, estan en el seu origen. Ens referim, principalment, als causats per la inadequació de la regulació de les caixes i per l'actuació pública durant el desenvolupament de la bombolla immobiliària.

L'expansió de Caixa Girona fora de les comarques gironines havia estat important. Les 238 oficines que tenia el 2008 estaven repartides entre 24 comarques



Les caixes tenien una naturalesa jurídica de tipus fundacional; no eren societats mercantils amb un capital dividit en accions. Per tant, l'ampliació de capital per la via de l'emissió de noves accions, que és una pràctica habitual en la vida empresarial, els estava negada. Així, doncs, el nivell de recursos propis que la normativa de solvència els obligava a mantenir bàsicament havia de procedir de la destinació a reserves dels beneficis de cada exercici (la resta servia per dotar l'obra social). En una situació crítica com l'actual, amb pèrdues perllongades de valor dels actius immobiliaris que les entitats financeres tenen en els seus balanços i amb un creixement continu de la morositat en la cartera de crèdits, els recursos propis de les entitats financeres es veuen disminuïts i, pel que fa a les caixes, en no poder ampliar capital, això les aboca a una situació de rescat pels poders públics. Una regulació apropiada per a les caixes hauria d'haver estat més prudent davant d'aquesta limitació derivada de la seva naturalesa jurídica i, probablement, els hauria d'haver exigint uns recursos propis en uns nivells superiors als de la banca. No és l'únic error en la regu-

>> Es va crear Caixa Girona l'any 1940. Haurà durat, doncs, seixanta anys.

lació específica de les caixes, i generalment no es menciona com a tal, però vist retrospectivament sembla evident.

És clar que no parlàrem en els termes que ho fem sense la bombolla immobiliària. Segons quin fos el seu final —i cal pensar que ha estat el pitjor que hom podia imaginar— les conseqüències serien nefastes per a totes les entitats financeres, però per a les caixes encara més, perquè tenien una exposició major al risc immobiliari. I si bé és cert que d'ençà de 1999 —any de creació de l'euro— la política monetària passà a estar en mans del Banc Central Europeu, i el Banc d'Espanya es veié privat del principal instrument per combatre



El professor Serra atribueix també errors a les caixes que haurien estat conseqüència de debilitats del seu govern corporatiu

la formació de la bombolla, també ho és que l'autoritat espanyola no sempre va usar com calia la resta d'instruments al seu abast.

I tot això anterior seria avui analitzat i valorat de forma diferent sense la profunda crisi financera internacional. Originada per unes causes, després es complicà per altres, fins derivar cap a una crisi de solvència de diverses economies de la zona euro que ha arribat a posar en perill la mateixa continuïtat de la moneda única, ha deprimit encara més les seves economies i ha generat un context summament advers per recapitalitzar les caixes.

Tot plegat era excessiu per a aquest tipus d'institució.

Joan Cals i Güell és catedràtic d'economia a la UAB.